

Miért lett ügy a Barcsay-díjból?

Egy konfliktus margójára

CSORDÁS LAJOS

Az idei Barcsay-díjakat nem a megszokott helyszínen, a szentendrei Barcsay Múzeumban, hanem a szentendrei városházán adták át, miután a Ferenczy Múzeumi Centrum vezetése etikai és szakmai szempontból vitathatónak ítélte meg a díjat és a hozzá kapcsolódó kiállítás lebonyolítását. Megpróbáltuk kideríteni, mi a baj a Barcsay-díjjal, és mi okozza a konfliktust a múzeum és a díj kuratóriuma között.

„Hogy mi okozza a nézeteltérést, azt expressis verbis hosszú ideig nem tudtuk meg, csak azt, hogy amióta Gulyás Gábor az igazgató, egyetlen egyszer sem volt hajlandó találkozni az alapítvány kuratóriumával többszöri kezdeményezésünk ellenére, s természetesen érzékeltük, hogy valami folytán nem kívánja befogadni ennek a jeles és minőségi eseménynek a bemutatását – válaszolta az okokat firtató kérdésünkre Feledy Balázs művészeti író, a Barcsay-díj kuratóriumának tagja. – Ennek ellenére, miután az előző két évben sikerült e kérdésben együttműködnünk, 2017 őszén kérdéssel fordultunk az igazgató úrhoz a 2018 januárjában esedékes kiállítás megrendezése ügyében, melyre azt a választ kaptuk, hogy »a Barcsay-díjasok kiállítását a múzeumunk részint etikai, részint szakmai okok miatt nem tervezi megrendezni 2018-ban. Mint ahogy azt már többször elmondtam: véleményem szerint ez egy szakmai szempontból vitatható projekt, amely visszaél Barcsay névvel.« Ez a gondolatmenet megdöbbentette a Barcsay Alapítvány kuratóriumát. Hogy megtudjuk, milyen módon él vissza Barcsay névvel a kuratórium, arra újabb levélben kértünk választ, mert egy negyedszázada működő szakmai tevékenységről van szó, amelynek ez a fajta minősítése elfogadhatatlan. Mivel a sajtóból értesültünk arról, hogy a Barcsay Múzeum ideiglenesen bezár, ezért azt is kértük, hogy a múzeum központi épületében lévő, éppen Barcsay Jenőről elnevezett teremben (!) rendezhessük meg a 2018. évi díjátadót és kiállítást, de erre is elutasító választ kaptunk, noha a jelzett terem ez idő alatt zárva volt, s raktárként funkcionált.”

MÁTÉ LÁSZLÓ: *Damaged I.*, 2016, olaj, vászon, 90x50 cm

Hatmillió, beleszólás nélkül

Megkerestük Gulyás Gábort, a Ferenczy Múzeumi Centrum igazgatóját, arra kérve, mondja el, hogyan látja ő a konfliktust. „A Barcsay-díjat egy 2006-ban létrehozott alapítvány adományozza az általuk kiválasztottak számára. Az alapítvány célja (az alapító okirat szerint) »a Képzőművészeti Egyetemen tanuló, tehetséges

KRISTÓFY DÁNIEL: *Tinnitus*, 2017, olaj, akril, szén, farost, 66×60 cm

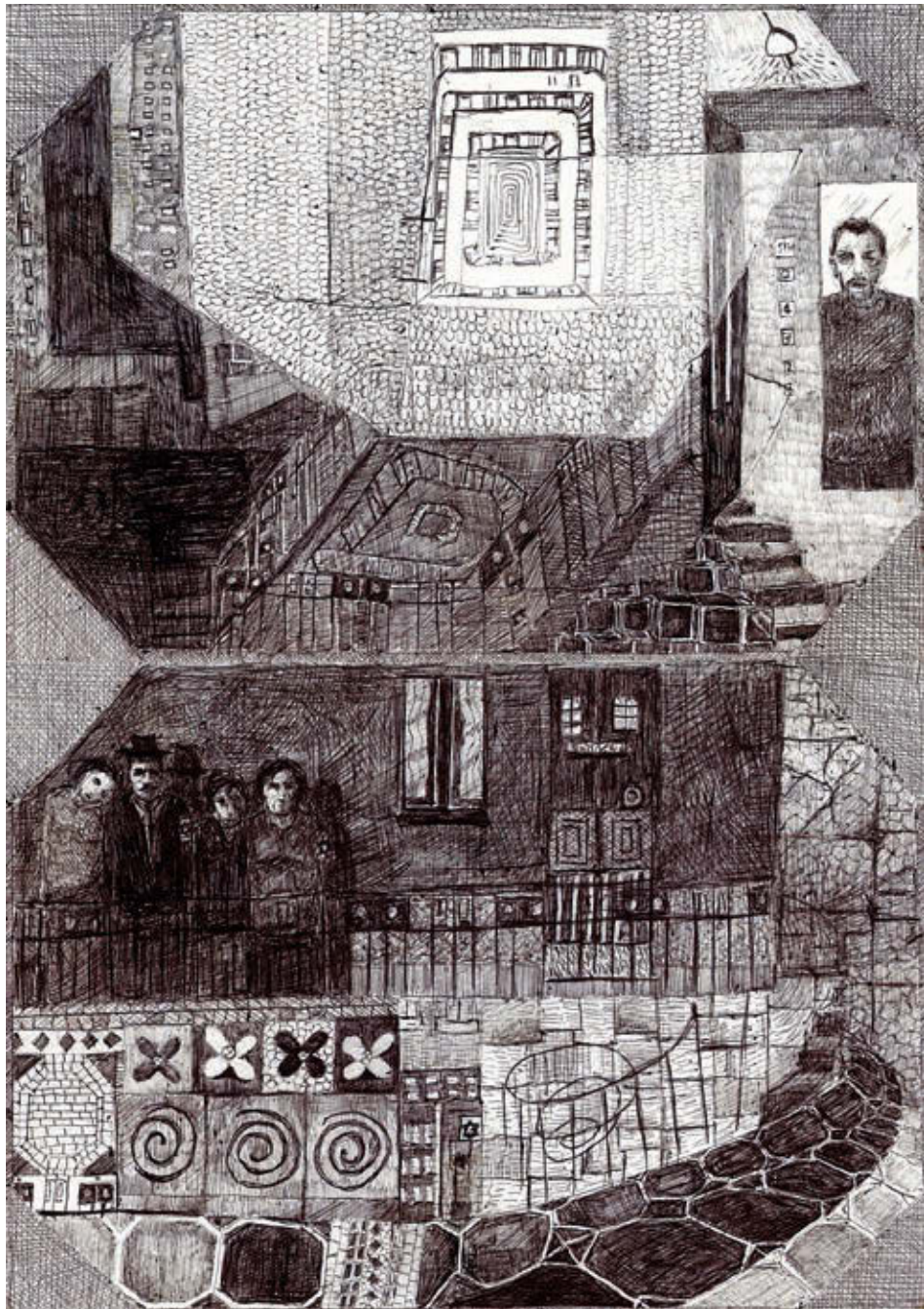
KRISTÓFY DÁNIEL: *Tinnitus*, 2016, olaj, vászon, 80×60 cm

KÓSA GERGELY: *Egy bérház élménye*, Kassák-papír, tus, toll, ceruza, 121×72 cm

és rászoruló hallgatóknak és pályakezdő művészeknek támogatás nyújtása.« Az általam vezetett Ferenczy Múzeumi Centrum (amelynek része a több mint négy évtizede működő Barcsay Múzeum is) soha nem vett részt az alapítvány munkájában, arra ugyanúgy nincs semmiféle ráhatásunk, ahogyan a Barcsay Alapítvány sem diszponálhat a Barcsay Múzeum fölött – vázolta válaszában a helyzetet az igazgató. – Együttműködésünk az elmúlt három évben abban állt, hogy a múzeum évről évre megrendezte az Alapítvány kuratóriumának döntése szerinti Barcsay-díjasok kiállítását. Ezek összköltsége nettó 6 217 000 Ft volt – a Ferenczy Múzeumi Centrum tehát ennyivel támogatta az Alapítványt. Két kiállítás megnyitóján én mondtam köszöntőbeszédet.”

A sorokból kiérződik, hogy anyagi és hatásköri kérdések is szerepelhetnek a konfliktus okai közt. A múzeum számára ugyanis hátrányos az a helyzet, hogy semmiféle beleszólása nincs a díjak odaítélésébe, a díjat kísérő ceremónia és a kiállítások

KÓSA GERGELY: *Csillagos ház*, toll, papír, 29×12 cm

anyagilag mégis terhelik. (Megjegyezzük, Feledy Balázs szerint Gulyás Gábor igazgatósága előtt a múzeum munkatársai részt vettek a díjazottak kiválasztásában, véleményüket akceptálták, sőt korábban Herpai Andrásnak szavazati joga is volt. Másfelől megjegyezzük azt is, Gulyás Gábor másként emlékszik a levelezés menetére, de ennek részleteibe felesleges volna belemenni.)

A kívánatos színvonal

Gulyás Gábor mégsem a fentiekben látja fő okát a konfliktus kialakulásának, illetve annak, hogy 2018-ra miért nem kötöttek megállapodást újabb kiállítás létrehozására. Hanem a következőkben: „1. A korábbi tárlatok színvonala (részben a művészek kvalitásától függetlenül) nem érte el azt a szintet, amit kívánatosnak tartunk. Egyébként sem engedünk be szívesen olyan projekteket

a kiállítótereinkbe, amelyeket nem mi hozunk létre, az elmúlt évek rossz tapasztalata pedig ez esetben egyértelművé tette, hogy a Barcsay Alapítvány által létrehozott kiállítások nem felelnek meg a múzeum minőségi elvárásainak. 2. Morális aggályokat vet fel, hogy a művészeti közéletnek jelenleg két Barcsay-díjról van tudomása – arra is van példa, hogy ezeket egy-egy díjazott is összekeveri. [A másik „Barcsay-díj” a Képzőművészeti Egyetem hallgatóinak a tanári kar által adományozott Barcsay-jutalom.] A Ferenczy Múzeumi Centrum nem ennek a zavaros, kusza helyzetnek a fenntartásában érdekelt. Az a hivatalos véleményünk, hogy a Magyar Képzőművészeti Egyetem által adományozott jutalom szakmai érvrendszere egyrészt olyan értékeken nyugszik, amelyeket mi is fontosnak tartunk, másrészt transzparens a szempontrendszer – ugyanezt az alapítvány által odaítélt díj működéséről nem tudjuk elmondani. 3. A Barcsay Alapítvány – noha erre sem szakmai, sem jogi alapja nincs – folyamatosan próbál beleszólni a Barcsay Múzeum működtetésébe. Ráadásul mindezt hatalompolitikai eszközökkel igyekeznek elérni – személynél és levélben megkeresnek különböző állami vezetőket, bepanaszolva a szerintük helytelen gyakorlatunkat.”

Dialógus hiányában

Feledy Balázs szerint díjazási szempontjaik nem ütközhetnek a múzeum koncepciójával, hiszen együttműködtek annak művészettörténész munkatársaival, akik mindig is jól ismerték az alapítvány tevékenységét. Megjegyzi: a kuratórium folyamatosan a progresszív szemléletű és innovatív művészi magatartást képviselő fiatal művészeket díjazta. Gulyás Gábor

véleményét évek alatt sem ismerhették meg, végül ezért is kellett a konfliktusról külső szervezet is tájékoztatni. „A díj presztízse magas. Minden művész még hosszú évek eltelte után is feltünteteti önéletrajzában e díjazás tényét, és a díjazottak későbbi szakmai pályáiba is bizonyítja mindezt. Nem tudni, mi okból, igazgató úr úgy vélekedik, hogy a Képzőművészeti Egyetem által kiadott Barcsay-jutalom jelenleg magasabb presztízszű. E minősítésnek semmiféle szakmai alapja nincs – jegyzi meg Feledy Balázs – annál is inkább, mert az egyetemi jutalomban tanári döntés alapján egyetemi hallgatók részesülnek, Barcsay-díjban pedig pályázat alapján már a pályán dolgozó fiatal, 35 év alatti művészek.” A díjhoz kapcsolódó kiállítások helyszínével kapcsolatban pedig elmondja: nincs semmiféle kényszerítési lehetőségük, hogy az a Barcsay Múzeumban legyen, „csak a sokéves pozitív gyakorlat. Évtizedek óta minden korábbi igazgató örömmel fogadta e kiállításokat, még ha mindig is voltak az adott évben megoldandó technikai, művészi problémák. A most közölt, 6 milliónál is nagyobb bekerülési költség pedig egyszerűen nevetséges, illetve

furcsálljuk, hogy azt csak most, a vita során hozza nyilvánosságra igazgató úr. Ezt is jóval korábban közölhette volna.”

Mivel a jelenlegi múzeumvezetés szakmai kifogásait nem értik, nem ismerik a Barcsay Alapítvány kuratóriumának tagjai, arra kértük Gulyás Gábort, fejtsse ki konkrétabban a szakmai nívóval kapcsolatos kivetnivalóit. „Tudnék olyan választásokat említeni – válaszolta –, amelyek számomra túlzás nélkül elképesztőek, de egyrészt nem akarnék személyeskedni, másrészt itt nem is a konkrétumok az igazán fontosak, mert elvi döntés volt a részemről, hogy lehetőség szerint olyan kiállítási projektet, amely fölött szakmai szempontból nem diszponálunk, nem láthat a közönség a múzeumainkban. Tudom, hogy ez korábban nem így volt – nekem személy szerint is fontosabb a képzőművészet, mint az elődeimnek, akik mind régészek voltak.” Az igazgató nem tartja helytállóknak a megállapítást, hogy nem volt dialógus, hiszen a kuratórium több tagjával, Kónya Ferencsel, Hajdú Lászlóval, Feledy Balázssal számos alkalommal találkozott múzeumi eseményeken, megnyitókön. Az elmúlt két évben pedig minden olyan alkalommal, amikor az alapítványtól meghívást kaptak, a múzeum Képzőművészeti Főosztályának vezetőjét delegálta (aki egyébként Barcsay-kutató), s mint mondja, ez a későbbiekben is így lesz.

A Barcsay Múzeum és a díj jövője

Abban, hogy idén nem a Barcsay Múzeumban rendezték a díjátadót és a díjazottak kiállítását (ez el is maradt), szerepet játszik a Barcsay-kiállítóhely leromlott állapota is, amely nem teszi lehetővé a műalkotások biztonságos kiállítását. A korábban itt őrzött Barcsay-alkotásokat át kellett vinni a Ferenczy Múzeumi Centrum főépületébe, ahol külön teremben raktározzák azokat. Felmerül a kérdés, hogy ha a Barcsay-gyűjtemény ideiglenes helyen állomásozik, és a díj is mostohagyerek lett, hogy áll jelenleg Szentendre a Barcsay-örökséggel?

„Barcsay Jenő hátrahagyott műveinek közel 20 százaléka található a múzeumunk gyűjteményében – feleli Gulyás Gábor. – Ezek közül az elmúlt három évben számos munka szerepelt különböző tárlatokon. A Barcsay Múzeum jelenleg rendkívül rossz műszaki állapotban van – a mostani körülmények között nem lehetséges klasszikus olaj-vászon képek kiállítása az épületben, mert

azok állaga a magas páratartalom és a penészedés miatt helyrehozhatatlanul károsodna. Márpedig a műtárgyvédelmi szempontok minden ilyen esetben elsőbbséget élveznek. Az épület felújítása hamarosan megtörténik, a rekonstrukció forrásáról rendelkező kormányhatározat szövege már megjelent a Magyar Közlönyben, a munkatársaim jelenleg az új állandó kiállítás koncepcióján dolgoznak.”

A Barcsay Múzeum tehát megújul, de vajon lesz-e helye benne a jövőben a Barcsay-díj átadási ceremóniájának és a nyertesek tárlatának? Gulyás Gábor igazgatósága alatt, amennyiben marad a jelenlegi odaítélési és kiállításrendezési metódus, ez nem valószínű.

Feledy Balázs szerint ettől függetlenül a díj jövője stabil és biztosított. Külső beavatkozás nyomán most talán van esély a párbeszédre is. Ám ha a múzeummal nem tudnak megegyezni, akkor kénytelenek lesznek „más jeles kiállítóhelyen bemutatni a kollekciót, de mindenképpen Szentendrán.”

Barcsay-díjat kaptak 2018-ban: Kósa Gergely, Kristófy Dániel, Máthé László. (A szerk.)

MÁTHÉ LÁSZLÓ: *Untitled*, 2017, olaj, vászon, 203×183 cm